

Obrtnija.

Delokrog slovenskih posojilnic.

Spisal Ivan Lapajne.

Če hočemo govoriti o delokrogu, moramo dvoje razločevati: 1. opravilo posojilniško, 2. zemeljski obseg posojilniškega delovanja.

V smislu veljavnih zakonov obstoje posojilniška opravila skoro edino le v tem, da povspešujejo denarni promet. Posojilnica prejme in izplačuje denar. Stranke ga pri našajo v obliki pristopnine, deležev, hranilnih vlog, vračajočih posojil, njih obresti itd. Odnasajo pa stranke: posojila, hranilne vloge, katere zopet vzdignejo, obresti od teh itd. Vsa ta opravila dovoljujejo posojilnicam obstoječi zakoni, kateri jim do sedaj še tudi drugih podjetij niso branili, n. pr. vdeležbe pri industrijah, pri nakupovanju hiš, zemljišč, pri kupovanju in prodaji vrednostnih papirjev. Načrt novega združnega zakona pa slednja opravila posojilnicam prepoveduje, sprejemanje hranilnih vlog pa omejuje, kar smo že razložili v prejšnjih spisih.

Kar se tukaj v zakon sprejeti namerava, je le za nekatere posojilnice hvalevredno priporočilo teoretične veljave. Kot splošna maksima za vse posojilnice brez izjeme naj bi pa omejitve ne veljale. Kakor mora namreč biti posojevanje glavni nalog posojilnic, tako tudi mora s tem poslom vred združeno biti sprejemanje hranilnih vlog in to brez tistih ozkosrčnih vtesnitev, kakoršne nasvetuje načrt novega združnega zakona. Vsaj se tudi način posojevanja ni določil še nikjer, niti v obstoječih zakonih, niti v novem načrtu. Vsaj se tudi tukaj splošne norme ne morejo postaviti. Kakor kaže sicer hranilnicam, v prvi vrsti le na hipoteke posojevati, tako kaže posojilnicam delati le bolj z osebnim kreditom; izjeme se morajo pa vendar prvim in drugim dovoljevati in se tudi dovoljujejo. Nekaj sličnega je glede terena ali rajona, v katerem naj se suče posojilnica. O tem molči novi načrt, kar se nam prav čudno zdi, ker vendar vsaj nekoliko omenja zakon z dné 1. junija 1889. V tem obziru, namreč glede rajona, bodo torej imele posojilnice tudi v bodoče popolno svobodo, kakoršno uživajo že sedaj v smislu obstoječega združnega zakona. Omejen rajon bodo imele le tiste posojilnice, katere se bodo še dalje hotele ravnati po zakonu z dné 1. junija 1889 in uživati v njem navedene ugodnosti, katere sicer mi za naše kmetske razmere čislamo. Česar pa naše posojilnice po zakonih niso dolžne storiti, to naj si one same med seboj uredé, kakor in kolikor njih korist zahteva. Kjer je v enem sodnijskem okraju le ena sama posojilnica, zadostuje običajno ta rajon njenim močem. Večkrat mu pa še kos ni, večkrat je za njo še skoro prevelik. Kjer je pa v enem sodnijskem okraju več posojilnic, je najboljšje, da se razdele in določijo občine ali župnije, ki naj spadajo pod eno ali drugo posojilnico.

Tako in enako ureditev delokroga naših posojilnic naj bi pospeševala tudi tista naša društva, katera so pre-

vzela nalogo, da urejujejo naše posojilniške razmere. Naj pri tem pa tudi dosledno postopajo in naj bodo samo dosledna. Najprvo naj si v smislu in po namenu svojih pravil delo in delokrog razdelé. Kakor smo že enkrat nasvetovali, to povdarjamo še: „Gospodarska zveza“ v Ljubljani naj ima na skrbi vse slovenske gospodarske nederne zadruga in vsa gospodarska društva po vsem Slovenskem (razen kranjskih kmetijskih podružnic). Kar je pa še neregistrovanih društev, naj bi se tudi polagoma registrovala. In pri tem naj pomaga „Gospodarska zveza“. „Zveza slovenskih posojilnic“ naj pa nadzoruje vse slovenske posojilnice, če tudi so nekatera vmes bolj Raiffeisenovih načel. Zveza kranjskih posojilnic naj pa oskrbuje špeciálno še dalje nekatere kranjske posojilnice, ker „Zveza slovenskih posojilnic“ ne more vseh pregledati. — Kakor pa ni odobravati, da bi posojilnica segala v delokrog druge posojilnice; tako ne moremo hvaliti, ako tako nadzorovalno društvo sega v delokrog drugega enakega društva, zlasti ako še celo društvena pravila prepovedujejo posameznim posojilnicam, da ne smejo biti pri dveh enakih ali sličnih društvih. Zato se je nam čudno zdelo, ko smo te dni čitali, da je „Ljudska posojilnica“ v Ljubljani ob enem člen „Gospodarske zveze“ in „Zveze kranjskih posojilnic“. Ali se to vjema s pravili prvoimenovanega društva?

Kmetijstvo.

Gnojišče.

Kako naj je urejeno in kako je ravnati z gnojem na gnojišču? Kar je jedi dobra zabel, to je našem mnenju že silno izsesanemu polju dober gnoj. Pa vsak gnoj ni dober. Dober je le masten gnoj, to je takšen, ki ni izsušen ali izpran, ki ni pregorel ali pa preplesnel. Takšen gnoj pa le dobiš, ako imaš gnojišče prav urejeno in če gnoju na gnojišči primerno strežeš.

Gnojišče napravi blizu hlevov, da ne zamudiš preveč časa, ko spravlaš gnoj nanj. Ako mogoče, postavi ga na senčno stran hlevov, da ne pripeka solnce na gnoj in ti ga ne izsuševa. Če ti pa ne kaže, da ga napraviš na senčni strani, nasadi okoli njega košato rastočih dreves, na pr. divjih kostanjev, topolov in lip, da ti ga osenčajo in branijo pekočih solčnih žarkov. Kjer hočeš napraviti gnojišče, računaj na glavo velikega goveda ali konja povprek pet kvadratnih metrov. Kotljovino izkoplji tako, da bode dno nekoliko viselo na eno stran. Na najnižjem mestu gnojišča, to je na robu tiste strani, na katero je nagnjeno dno, naredi globoko jamo za gnojnico. Da bo jama vodo držala, nateptaj na dno ilovice in naphaj v njo kamenja. Stene pa založi z debelimi deskami ter jih zatlači na notranji strani z ilovico. Še boljša ko z deskami založena je zidana jama, ker zid delj časa drži, troški zanj pa tudi niso preveliki, ker je zid